

Rættleiðingar til grein í Sosialinum 3. september 1987:

Fiskasølan — fiskasøtur av Atla Dam, løgmanni

Tað býður mær imóti at svara aftur upp á áður-nevndu grein, skrivað av løgmanni Atla Dam í Sosialinum 3. september 1987. Eg meti tað sjáldsamt, helst ókent, at ein forsætisráðharri kann fáa seg til, við pástandum í leysari luft og beinleiðis ósannindum, at leypa á eina vinnufyrirleiku, sum hevur so stóra ábyrgd í samfelagnum, sum Fiskasølan nú einaferð hevur.

I samband við tað rok, sum hevur verið um Tvoroyrar Flakavirki sum lim ella ikki lim í Føroya Fiskasølu, havi eg einaferð gjørt av ikki at svara til alt tað, s um stjórin á Tvoroyrar Flakavirki hevur skrivað og sagt í fjølmiðlunum um Føroya Fiskasølu og tað arbeiði, har verður avrikað. Eg havi hildið tað verið óhóskandi at farið upp í hetta orðaskifti fyrst og fremst av teirri orsök, at eg havi metið, at innanhýsis politisk viðurskipti á Tvoroyri hava havt ein týðandi leikhús í hesum, og tí kemur tað mær ikki við, og eingin orsök er til at verða partur av hesum. Eisini havi eg metið, at tað er sera óhóskandi, at eg, sum stjóri í Fiskasøluni, leggi meg út í alment tjak við ein av limunum í sam-takinum, sjálvt um nógvar orsøkir kundu verið til at gjørt rættleiðingar til misvisandi upplýsingar og beinleiðis ósannindi, sum hava verið borin fram.

Mangur maður og kvinna hava biðið meg um at gjørt nakað við hetta, tí verður lygnin endurtikin nóg ofta, so verður hon, um hon ikki verður afturvíst, at enda til «sannleikan».

Tá nú løgmaður Atli Dam leggur so hart út í Sosialinum 3. september við so nógvar ósannindum og upp á ein hátt, sum ikki bert minnir um tann máttan, sum stjórin á Tvoroyrar Flakavirki hevur nýtt ta seinastu tíð-

ina, men sum visir beinleiðis á Tvoroyrar Flakavirki og øll tey «mongu brek í sölurbeiði okkara, sum Tvoroyrar Flakavirki hevur avdúkað», fyrri at nýta egnu orð løgmans, so má eg taka pennin og greiða frá tí veruliga samanhinginum og visa aftur øllum teimum misfatunum og ósannindum, sum løgmaður ger seg sekan í. Í ávisum forum veit løgmaður betur, og tí verður nógvar av tí, hann sigur, og tann máttin, tað verður sagt uppá, injurierandi móti Føroya Fiskasølu og sárandi móti tí fjøld av starvsfólki, sum hvønn dag ger sitt besta fyrri limirnar í Føroya Fiskasølu, teirra viðskiftafólk og Føroya fólk sum heild.

Fiskivinnutingið 1986

Á seinasta fiskivinnutingi løgdu Atli Dam og Heri Mortensen hart út við alopum á Føroya Fiskasølu um vánaligt sölurbeiði v.m. Tað varð á hesum tingi dokumenterað, at í flestu forum fekk Fiskasølan betri söluprisir fyrri sínar vørur, enn teir vit kappast við á altjóða marknaðinum. Okkurt dømi var, har vit høvdu fingið lægri pris, men annars var munurin ikki stórur, og tað kann h ann sjálvsagt heldur ikki verða, tí vit selja til somu kundar, kenna okkara starvsbrøður í Noregi, Íslandi, Kanada o.s.fr. og tosa við teir hvønn dag um prisir og söluvíður-

skifti annars. Endin av hesum kjakinum varð so, at prisirnir á toski, hýsu og upsa, sum hóast alt eru 70-75% av øllum útflutninginum, var ikki nógvar at siga til, men eftir teirra meti kundi Tvoroyrar Flakavirki selja kongafisk nógvar betur enn Fiskasølan.

Tvoroyrar Flakavirki

Hjá Føroya Fiskasølu kundi óivað nógvar verið gjørt betur. Sum kunnugt kemur litið burturúr hjá honum, ið einki mistak ger. Men at «Tvoroyrar Flakavirki hevur avdúkað so mong brek í sölurbeiði okkara» o.s.fr. treingir nú til eina viðmerking.

Stjórin á Tvoroyrar Flakavirki gjørdist formaður í umboðsnevnd Fiskasølunnar í april 1985. Eftir uppskoti frá starvsnevndini varð hann koyrdur úr hesum starvi í april 1986, tí stjórn og nevnd høvdu ikki álit á honum. Hann helt ikki tær reglur, sum vóru galdandi, og sum hann sjálvur hevði

verið við til at gjørt, og hann segði ósatt fyrri nevnd og stjórn. Vit høvdu loyvi at vóna, at viðurskiptini vildu batna aftan á hetta, men so varð ikki, og tí varð Heri Mortensen ikki afturvaldur í umboðsnevndina í april 1987 — eftir uppskoti frá starvs- og umboðsnevnd.

Tað harmar meg, og nógvar við mær, at løgmaður Føroya skal lofprisa soverðnum «brøgdum». Hetta er, mær vitandi, tað einasta nýggja, Heri Mortensen, sum nevndarlimur og -formaður í Føroya Fiskasølu og stjóri fyrri Tvoroyrar Flakavirki, hevur givið Føroya Fiskasølu lut í.

Saltfiskasøtur og -prisir

Tá løgmaður sigur, at «saltfiskurin hevur seinastu trý-fýra árin fingið tiggjutals milliónir ov litið» orsakað av langtíðar sáttmálum, sum «nærungantið fylgja prívøkstri», o.s.fr., so má eg her koma við eini rættleiðing. Eg dugi ikki at siggja nakað galið í prinsippinum at gera ein langtíðarsáttmála, tvørtur imóti. Viðhvørt verður mett, at hetta er neyðugt, og við hvørt ikki; men so vitt eg minnst, hevur Føroya Fiskasøla síðan 1969 ongan langtíðarsáttmála gjørt upp á saltfisk. Vit hava gjørt sáttmálar við ávisar kundar upp á ávísar nógvar, sum vit hava til levering í ávisum tíðarskeiði. Hesar nógdir eru vanliga frá einum trucki (15 tons) til í einstøkum forum upp í 1500 tons. Okkara sölur fylgja prisum og treytum annars hjá okkara konkurentum. Atli Dam er vælkominn inn á gólvið og fáa neyðuga dokumentatión fyrri hesum. Um hann tekur av til-

boðum, vil tað eisini verða lættari at gera sammetingar við prisir og treytir hjá teimum, vit kappast við.

Tá Atli Dam sammetir ein miðal pris hjá okkum upp á 19-20 kr./kg við miðalmarknaðarprisin upp á 25-27 kr./kg, so má eg biðja Atla Dam leggja fram dokumentatión fyrri henda mun. Eg veit ikki, hvaðan hesi tölur stáva, men eg kann upplýsa, at vit avroknaðu í vár 1.522 tons til ein miðalavrokningarpis upp á 23,91 kr./kg, og at lægsti miðalavrokningarpisur fyrri eina trolaralast var 23,28 kr./kg. Her skal undirstrikað, at hetta eru nettopprisir, t.v.s. aftaná, at útreiðslur til farmagjald, havnagjald, rentur v.m. er goldið.

Vist verður til Dan Cod, Esbjerg, sum fyrirmynd. Dan Cod er ein av okkara góðu kundum og keypir vanliga millum 500 og 2.000 tons árliga frá okkum (hendaga á rhava teir verið omanfyrir 2.000 tons). Oftast keypa teir ikki fisk frá okkum, fyrr enn vit og íslendingar fyrri eitt tíðarskeið hava sett prisin. Vanliga keypa teir smærri nógdir yvir styttri tíðarskeið. Teir gjalda vanliga ein góðan pris. Hava eina sera rationella framleiðslu (pakking, stóddar- og góðskuflokk-ing) og selja voruna bæði til okkara kundar og til næsta lið (grossistar) til prisir, sum eru viðhvørt hægri og viðhvørt lægri enn okkara. Í lotuni selja vit til Italia og Spania til hægri prisir enn til Dan Cod. Forklaringin uppá, at teir til okkara kunnu gjalda teir prisir, teir gera, og selja til umleið somu prisir sum okkara, liggur í, at teir hava eina sera biliga framleiðslu og gera hetta á ein hátt, sum eg

ikkí havi høvi til at koma nærri inn á her.

Upsaprisurin í 1986 og 1987

Tá Atli Dam sigur, at vit í 1986 og 1987 «hava hinkað aftan á i upsaprisum, tí okkara sölulið hevur ferselt seg. Hetta kostaði stuðulsgrunninum aðrar tiggjutals milliónir», so má hetta byggja á annaðhvørt skeivar upplýsingar ella óndsinnadar gitingar ella leysasögur. Okkara prisir á upsa hava verið fult á hædd við prisir í Noregi og í Íslandi. Tað hevur ikki verið tann stóri munur. Um Atli Dam treingir til hjálp fyrri at fáa til vega og lesa hesa dokumentatión, so skal hann fáa hana.

Toska- og hýsuprisurin seinasta vetur

Atli Dam sigur, at «toska- og hýsuprisirnir gingu skjótt upp seinasta vetur og í vár, men vit lógu niðurbundnir út um 1. juli og mistu aftur har tiggjutals milliónir». Beinleiðis misvisandi og ósatt!

Okkara hýsupprisir í USA hava verið hesir (US dollar/lbs.):

Dato	Blokkur 5 lbs
21.07.86	1,40 1,844
21.10.86	1,50 2,024
19.01.87	1,60 2,203
12.03.87	1,65 2,203
01.07.87	1,75 2,203

Vøkstur í tíðarskeiðnum 21.07.86-01.07.87:

Blokkur	25,0%
5 lbs.	19,4%

Okkara toskaprisir í USA hava verið (US dollar/lbs.):

